

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

***Анотація.** В статті досліджено наукові підходи до визначення поняття «податковий ризик» та виділено його основні складові елементи. Визначено фактори та наведено класифікацію податкових ризиків з точки зору діяльності банку та його функцій в податкових відносинах. З'ясовано вплив окремих видів податкових ризиків на діяльність банку. Табл. 4. Рис. 2. Дж. 16.*

***Ключові слова:** ризик, податковий ризик, фактори податкових ризиків банку, види податкових ризиків банку, наслідки податкових ризиків, елементи поняття «податковий ризик».*

Постановка проблеми. Податкові ризики мають суттєве значення у системі управління фінансами банку, оскільки податкові відносини опосередковують більшість його фінансових операцій, а отже, є важливим фактором, що визначає їх ефективність. Ігнорування податкових ризиків в процесі фінансового менеджменту банку може призвести до суттєвих негативних наслідків як у вигляді прямих втрат — зменшення фінансового результату, збільшення податкових витрат, фінансові санкції, так і у вигляді втраченої вигоди через прийняття неефективних управлінських рішень.

Реалізація податкових ризиків суттєво впливає на результати податкового планування банку, оскільки за їх невизначеності величина податкового навантаження може бути розрахована лише приблизно і у разі значних відхилень може призвести до прийняття економічно неефективних управлінських рішень щодо оподаткування, що в свою чергу негативно вплине на величину фінансового результату банку. Тому критерієм оцінки якості прийнятих управлінських рішень в сфері податкової діяльності банку повинна бути не стільки максимізація фінансового результату з метою поліпшення фінансового стану та підвищення ринкової вартості банку, скільки мінімізація податкових ризиків.

Аналіз останніх публікацій. Проблему податкових ризиків, аналіз факторів та причин їх виникнення досліджували у своїх роботах Безгубенко О.Ю., Грушко В.І., Мігунова М.І., Циркунова Т.А., Вітлінський В.В., Андрущенко В.Л., Мельник П.В., Опарін В.М., Онищенко В.А., Соколовська А.М., Тимченко О.М., Десятнюк О.М. та ін. Праці зазначених науковців є фундаментом для дослідження джерел виникнення та видів податкових ризиків в діяльності банку.

Безпосередньо питанням визначення та класифікації податкових ризиків присвячені роботи таких науковців як В.В. Вітлінський [1], О.М. Тимченко [2], Т.А. Козенкова [3], Є.Н. Євстїгнєєв [4], С.А. Філін [5], Т.А. Циркунова [6], М.І. Мігунова [7], А.А. Леушев [8].

Мета статті. Незважаючи на досить швидкий розвиток теорії управління ризиками, вона і дотепер містить проблемні питання, викликані відсутністю єдиного загальновизнаного визначення податкового ризику. Ткама чином, мета статті полягає в поглибленні напрацювання науковців у галузі податкової ризикології, розвитку теоретичних засад податкового ризик-менеджменту в банку шляхом урахування факторів, що призводять до виникнення ризиків у сфері податкової діяльності банку, їх систематизації, визначенні видів ризиків, їх взаємозв'язків та наслідків.

Матеріали та результати дослідження. Аналіз визначень ризику, розроблених вищезазначеними авторами, дозволяє виявити основні характеристики ризикової ситуації [9]:

- випадковий характер події, невизначеність реалізованого на практиці результату, тобто невизначеність можливості досягнення суб'єктом своїх цілей;
- наявність декількох варіантів розвитку події чи стану середовища, включаючи негативний, пов'язаний з можливістю виникнення збитку, упущеної вигоди,

недосягнення суб'єктом своїх цілей. Зазначені варіанти можуть бути як усвідомлюваними, так і не усвідомлюваними суб'єктом. В останньому випадку ризику визначаються як невиявлені;

- можливість визначення ймовірності очікуваних результатів;
- ймовірність виникнення втрат (збитків) чи додаткового прибутку.

Можна сказати, що під ризиком в теорії управління мається на увазі не безпосередньо небезпека, а певний рівень ентропії (величини, що характеризує міру невизначеності системи, міру невизначеності стану або поведінки системи в відповідних умовах, з якою можна спрогнозувати результат) [10]. Для встановлення рівня невизначеності необхідна наявність релевантної інформації, яка дозволяє об'єктивно оцінити ймовірність очікуваного результату. Таким чином, ризик пов'язаний з невизначеністю досягнення суб'єктом своїх цілей, що припускає існування як негативних, так і позитивних відхилень.

Ризик у своєму розвитку проходить декілька стадій, а саме: зародження ризикової ситуації; поява фактичного ризику (на цій стадії здійснюється управління поточною ситуацією) і підсумковий результат.

Податковий ризик за своїм характером є ентропією, тобто може мати різні результати.

Вивчаючи та враховуючи податковий ризик, що пов'язаний з діяльністю банку, необхідно мати чітке уявлення про його діалектичну об'єктивно-суб'єктивну структуру.

Об'єктивність податкового ризику ґрунтується на тому, що він існує в силу об'єктивних, притаманних економіці, категорій конфліктності, невизначеності, відсутності вичерпної інформації на момент оцінки та прийняття управлінських рішень.

Суб'єктивність податкового ризику зумовлюється тим, що в економіці (бізнесі) та податкових відносинах задіяні реальні люди (державні службовці, управлінські команди, бізнесмени, інвестори тощо) зі своїм досвідом, психологією, інтересами, смаками, поведінкою, схильністю чи несхильністю до ризику.

Питання визначення поняття «податковий ризик» на сьогодні дискусійне, що зумовлено до певної міри і відмінностями в підході до самого процесу оподаткування, оскільки протилежні точки зору тих, хто платить податки, і тих, хто їх збирає. Для розробки теоретичних основ управління та оцінки податкових ризиків необхідно зіставити вказані точки зору.

Податковий ризик з точки зору держави в особі його уповноважених органів – це ймовірність (загроза) недоотримання податків до бюджету і державних цільових фондів. В практиці вітчизняного податкового регулювання податковий ризик визначається як ймовірна можливість порушення законодавства в результаті чого можливі втрати бюджету (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення поняття «податковий ризик» у нормативних актах України

Визначення	Нормативний акт
Податковий ризик – ймовірність порушення податкового законодавства суб'єктами господарювання, внаслідок чого можливі втрати бюджету.	Наказ ДПА України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків по категоріях уваги» № 373 від 30.06.2006 р. [11]
Податковий ризик – можливість втрати бюджетних надходжень внаслідок достовірного чи встановленого порушення податкового і валютного законодавства.	Наказ ДПА України «Про затвердження Методичних рекомендацій з організації проведення перевірок підприємств, що входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань і великих платників податків» № 432 від 16.07.2007 р. [12]
Податковий ризик – ймовірність порушення податкового законодавства суб'єктами господарської діяльності, внаслідок чого можливі втрати надходжень до бюджету.	ст. 212 Кримінального кодексу України [13]

На державному рівні в Україні втрати бюджету через податкові ризики прийнято визначати показниками рівня тіньової економіки, тобто відношенням обсягів тіньової економіки до обсягу податкових надходжень у ВВП [9]. Фактично рівень недонадходжень податкових платежів через тінізацію економіки можна вважати рівнем ухилення від оподаткування.

Щодо визначення податкового ризику з точки зору платника податків не існує єдиного підходу. Податковий ризик є складним і багатоаспектним поняттям, яке неможливо розглядати без врахування факторів, що зумовлюють його виникнення та наслідків його реалізації в діяльності суб'єкта податкових відносин. В своїх дослідженнях науковці і практики зосереджують увагу на одному або декількох аспектах даної категорії.

Так, податковий ризик з точки зору платника податків визначається як ймовірність (загроза) донарахування йому податків (зборів), пені і штрафів під час податкової перевірки через розбіжності між платниками податків і податківцями в трактуванні податкового законодавства, яке може призвести до зростання податкового навантаження [14]. На збільшення податкового навантаження може вплинути і прихована, неявна переплата податків до бюджету, коли в спірних ситуаціях платник податків, перестраховуючись, навмисно завищує суми податкових зобов'язань. Практично в кожній компанії є незначні переплати податків, які нерідко в сумі своїй перевищують недоїмки.

При цьому розрізняється опосередкований податковий ризик – можлива втрата пільг, які в майбутньому могли б надати право на зниження податкових зобов'язань, і безпосередній податковий ризик – можливе збільшення суми за будь-яким податком.

На думку А.А. Леушева [8], податковий ризик можна трактувати як у вузькому, так і у широкому розумінні:

- у вузькому розумінні податковий ризик — це можливість донарахування податків та інших фінансових санкцій податковими органами;
- у широкому розумінні податковий ризик — це ймовірність фінансових (або інших) втрат, пов'язаних з процесом нарахування та сплати податків.

Слід також відзначити напрацювання В.І. Грушка, І.І. Кучерова, І.М. Таранова, С.В. Онишко, які, не досліджуючи безпосередньо проблему податкових ризиків, значну увагу приділяють аналізу причин та факторів, що призводять до втрат бюджету. На нашу думку, такі фактори можна визначити як джерела податкових ризиків, оскільки дія одного або сукупності таких факторів призводить до виникнення певних видів податкових ризиків.

Джерела ризику – це чинники, фактори (процеси або явища), які спричиняють невизначеність, конфліктність у податковій діяльності банку, його відносинах з органами ДПС України та зовнішнім середовищем.

Найчастіше у дослідженнях розглядається лише зовнішня складова податкового ризику на основі класифікації подій, пов'язаних з виникненням ризику, таких як введення нових податкових платежів, зміна їх ставок і умов сплати, скасування податкових пільг та ін.

Так, Т.А. Козенкова [3] пов'язує податкові ризики зі змінами в податковій політиці країни, введенням нових податкових платежів, збільшенням ставок оподаткування, змін у податковому законодавстві щодо умов та строків сплати податків і т.д. На нашу думку, такий підхід є обмеженим, тому, що джерелом виникнення податкового ризику можуть бути не тільки зовнішні, а і цілий ряд внутрішніх факторів.

С.В. Філін [5] трактує поняття податкового ризику, враховуючи такий внутрішній фактор, як наявність податкових помилок: «податковий ризик — це ймовірність втрат суб'єкта господарювання через несприятливі зміни податкового законодавства в процесі фінансової діяльності або внаслідок допущених податкових помилок при обчисленні сум податкових платежів».

Є.М. Євстігнєєв [4] визначає податковий ризик через «ймовірність виникнення несприятливих наслідків для платника податків в сфері податкового планування». Проте він обмежує податкові ризики лише втратами через фінансові санкції податкових органів.

Думка про інші фінансові втрати, крім податкових санкцій, з'являється у визначенні податкового ризику Д.Н. Тихонова і Л.Г. Липника, де податковий ризик виражений через можливість втрат, пов'язаних із процесом оптимізації податків, виражених в грошовому еквіваленті [15].

Сучасні вітчизняні науковці Вітлінський В.В. [1] і Тимченко О.М. [2] виділяють чотири основні групи факторів, які впливають на виникнення податкових ризиків:

- недоліки соціально-економічного характеру;
- недоліки організаційно-правового характеру;
- недоліки нормативно-правового характеру;
- фактори психологічного характеру.

Г. Коломієць [9] пропонує фактори виникнення податкових ризиків об'єднати в три групи:

- макроекономічні фактори (пов'язані із політичними змінами та структурною перебудовою економіки);
- мікроекономічні фактори – найбільш значущі (пов'язані з організаційно-методологічними змінами);
- фактори непередбаченої дії або форс-мажорні обставини (пов'язані з впливом природних та геополітичних факторів).

Дослідивши доробок вищевказаних вчених та практиків слід відзначити, що найчастіше серед основних джерел виникнення податкових ризиків зазначаються: фіскальна психологія платника, чинники соціально-економічного, нормативно-правового та організаційного характеру, зміни в податковій політиці, недоліки планування, галузеві особливості та види діяльності.

Необхідно зауважити, що банки отримують переважну частину доходів від надання фінансових послуг фізичним і юридичним особам і, як інші суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність, спрямовану на отримання прибутку, вони зобов'язані сплачувати до бюджету і державних цільових фондів податки та інші обов'язкові платежі, встановлені чинним податковим законодавством — податок на прибуток підприємств, ПДВ (за деякими видами операцій), податок на землю, податок з власників транспортних засобів, державне мито, а також єдиний соціальний внесок. Отже, в даному випадку банки є платниками податків, тобто особами, на яких чинним податковим законодавством покладено обов'язки з їх нарахування, і сплати.

В інших випадках банки виступають у ролі податкових агентів, тобто осіб, які зобов'язані нараховувати і сплачувати податки від імені і за рахунок інших суб'єктів оподаткування, і, відповідно, вести податковий облік, надавати податковим органам звітність, а також нести відповідальність за порушення податкового законодавства (наприклад, податок на доходи фізичних осіб, єдиний соціальний внесок із заробітної плати працівників, податок на дивіденди).

Крім того, слід зазначити, що банки виділяються в особливу групу учасників податкових відносин, оскільки вони з одного боку є платниками більшості податків, і на загальних підставах здійснюють платежі до бюджету. З іншого, банки є посередниками між державою і платниками податків, оскільки перераховують податкові платежі безпосередньо на рахунки відповідних бюджетів та фондів.

Таким чином, з точки зору діяльності банку та його функцій в податкових відносинах, фактори (джерела виникнення) податкових ризиків, на нашу думку, доцільно об'єднати у дві групи (рис. 1).

Зовнішні фактори пов'язані із функціонуванням системи оподаткування взагалі та податковою політикою держави, внутрішні — пов'язані із функціонуванням банку як суб'єкта господарювання та учасника податкових відносин. В кожній з цих груп наведено причини, що збільшують ймовірність реалізації податкових ризиків для банку.

Врахування податкових факторів в процесі прийняття управлінських рішень перш за все повинно бути спрямоване на досягнення таких пропорцій всіх аспектів діяльності банку, за яких підвищення ефективності діяльності супроводжувалося б зростанням ринкової вартості банку і контрольованими податковими ризиками.

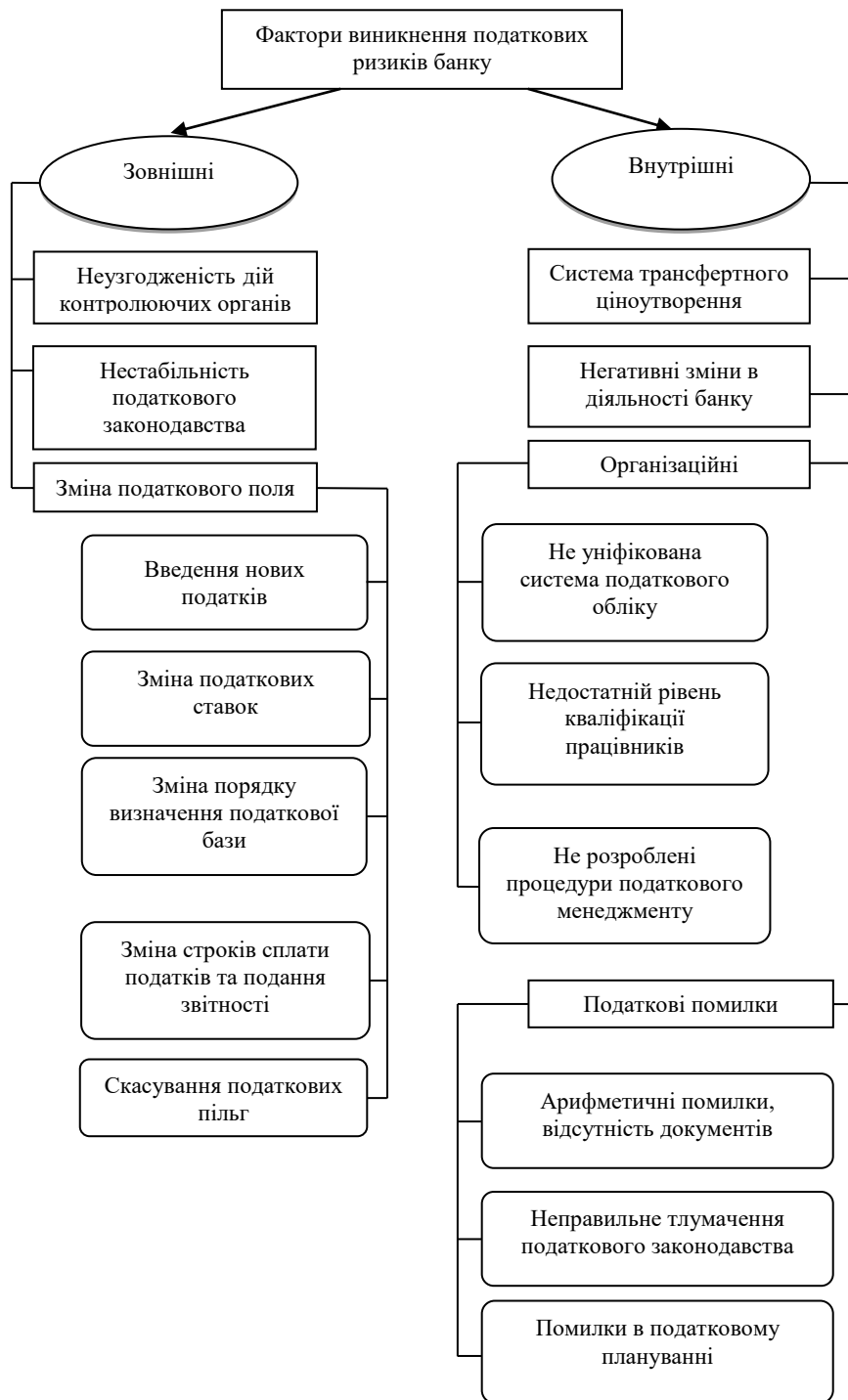

Рис. 1. Фактори виникнення податкових ризиків в діяльності банку

Дія одного або сукупності вищенаведених факторів призводить до виникнення певних видів податкових ризиків. В науковій думці податкові ризики класифікуються за різноманітними ознаками, найбільш розповсюджені з яких наведено в таблиці 2.

Т а б л и ц я 2

Класифікація податкових ризиків*

№ з/п	Класифікаційна ознака	Вид податкового ризику
1.	За суб'єктами податкових відносин	Загальнодержавні ризики Ризики платників податків: <ul style="list-style-type: none"> • Ризики юридичних осіб; • Ризики фізичних осіб; Ризики податкових агентів
2.	За джерелами виникнення	Зовнішні Внутрішні
3.	За часом виникнення	Існуючі (реальні) Майбутні (потенційні)
4.	За можливістю прогнозування	Прогнозовані Непрогнозовані
5.	За результатом ризикової події	Чисті (призводять до втрат) Спекулятивні (призводять як до втрат, так і до позитивних результатів)
6.	За величиною можливих втрат	Припустимі ризики Критичні ризики Катастрофічні ризики
7.	За наслідками	Ризик податкового контролю Ризик збільшення податкового навантаження Ризик кримінальної відповідальності Ризик втраченої вигоди
8.	За впливом на діяльність суб'єкта	Ризики тінізації Податково-процесуальні ризики Фінансові ризики
9.	За відношенням до галузі права	Економічні ризики Юридичні ризики

* Складено на підставі [1, 6, 7, 8, 9]

Деякі види податкових ризиків принципово не можуть бути усунені, проте всі податкові ризики повинні бути своєчасно ідентифіковані та оцінені їх наслідки для подальшого використання аналітичних даних при ухваленні управлінських рішень.

Податкові ризики, що можуть виникнути в діяльності банку на нашу думку доцільно класифікувати за ознаками, що наведені на рис. 2.

Вказані вище фактори та пов'язані з ними види податкових ризиків можуть негативно вплинути на різні об'єкти податкових ризиків:

- на операції банку;
- на операції з пов'язаними особами;
- на напрямки діяльності банку;
- на виконання функцій банку у податкових відносинах.

Так, можуть виникнути ризики, пов'язані з неправильним документальним оформленням операцій згідно податкового законодавства, застосуванням в обліковій політиці методів, не передбачених податковим законодавством, не відображення деяких операцій в податковому обліку, встановлення цін за операціями з пов'язаними особами на підставі трансфертних тощо.

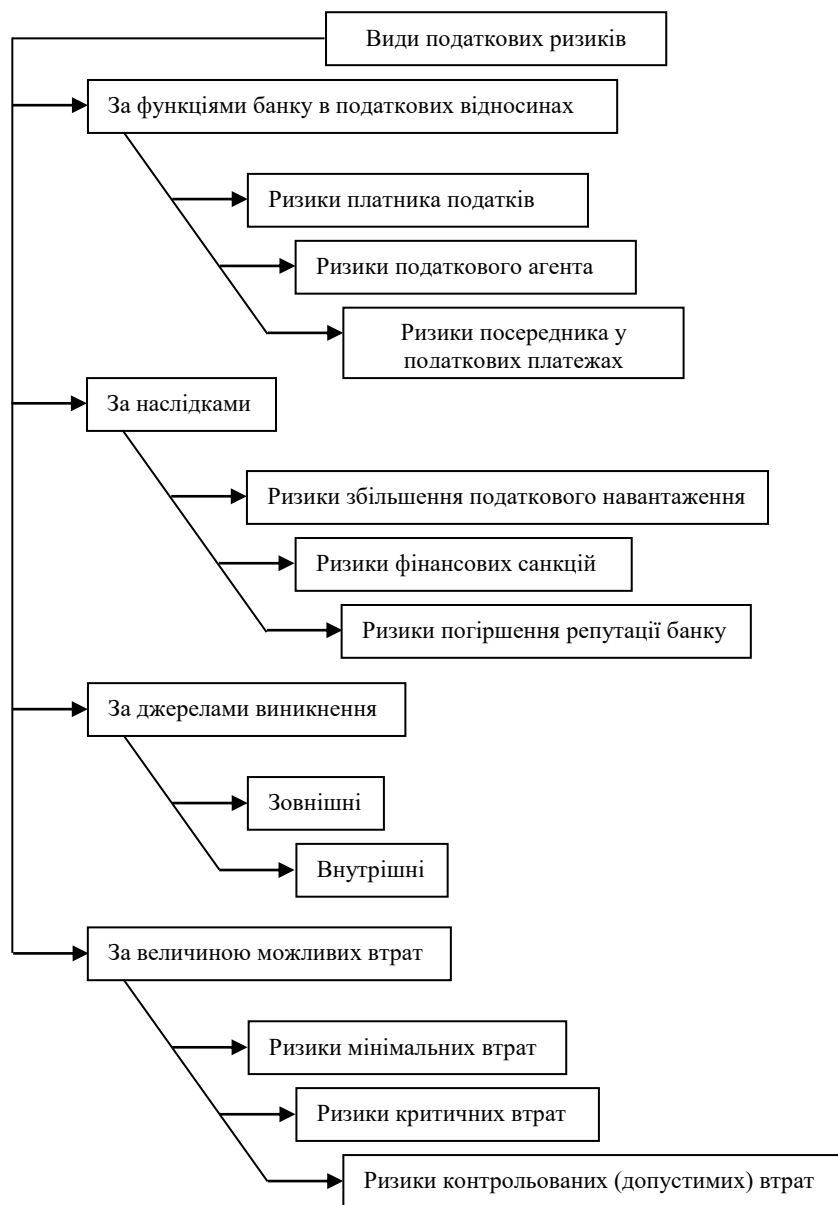

Рис. 2. Класифікація видів податкових ризиків банку

Класифікація та виділення відповідних видів податкових ризиків дозволить проаналізувати операції банку і своєчасно виявити фактори податкових ризиків та передбачити їх наслідки. Особливо слід виділити види податкових ризиків, що пов'язані з наслідками їх реалізації в діяльності банку (табл. 3).

Таблиця 3

Вплив окремих видів податкових ризиків на діяльність банку

Вид податкового ризику	Оцінка з точки зору управління	Вплив на діяльність банку
Ризик податкового контролю	допустимий	Податкові перевірки паралізують діяльність банку, що може призвести до додаткових фінансових втрат.

Ризик донарахування недоїмки і пені	допустимий	Банк може самостійно розрахувати можливу суму недоїмки і пені, наприклад після закінчення аудиторської перевірки, проведеної відділом внутрішнього контролю.
Ризик санкцій і штрафів	контрольований (в окремих випадках – критичний)	Штраф за податкові правопорушення може досягати 50% суми податкових зобов'язань, і, таким чином може змінити фінансовий статус банку.
Ризик збільшення податкового навантаження	допустимий, контрольований	Може вимагати перегляду і коригування планів та бюджетів банку, включаючи і податкові. В окремих випадках переглядаються і схеми проведення господарських операцій банку.
Ризик зниження або втрати ліквідності	допустимий, контрольований	Сплата податкових зобов'язань, а також нарахованих фінансових санкцій призводить до відтоку грошових коштів.
Ризик адміністративного переслідування керівника	критичний	За результатами податкової перевірки керівництво банку може втратити право обіймати керівні посади на термін від шести місяців до трьох років. Має юридичні наслідки.
Ризик арешту активів	критичний	Неможливість здійснення окремих видів операцій, загроза подальшій діяльності банку.
Ризик припинення діяльності	критичний	Припинення діяльності банку як суб'єкта господарювання.
Ризик банкрутства	критичний	Згідно з даними управлінь боротьби з податковими порушеннями, реальний термін існування ризику – шість років.
Ризик кримінального переслідування керівника	критичний	Неможливість здійснення операцій, загроза подальшій діяльності банку. Має юридичні наслідки.

Основною ознакою поняття «ризик» прийнято вважати ймовірність негативних наслідків. Деталізований аналіз складу негативних наслідків дозволяє розподілити їх на дві групи: матеріальні втрати, у тому числі фінансові (збитки, недоодержання прибутку), і настання будь-яких негативних подій. Проте найчастіше у визначеннях економічних ризиків присутній лише матеріальний аспект.

Слід зауважити, що податкові ризики більшість науковців пропонує розглядати як різновид економічних фінансових ризиків, оскільки вони можуть призвести до зростання витрат. Основна частина податкових ризиків може бути оцінена у грошовому вимірнику. За визначенням Т.А. Циркунової та М.І. Мігунової «податковий ризик — це загроза для суб'єкта податкових відносин понести фінансові чи інші втрати, пов'язані з процесом оподаткування» [6, 7]. При цьому авторами наголошується, що такі втрати платник податків може понести через негативні відхилення фактичної діяльності від результатів податкового планування, виходячи з яких приймаються управлінські рішення.

Нефінансовими можна вважати тільки податкові ризики, пов'язані з кримінальною відповідальністю. В той же час банки як юридичні особи не можуть бути суб'єктами кримінальної відповідальності, тобто даний вид ризику не може бути поширений на банк як учасника податкових відносин.

Проте обмеження тільки фінансовими втратами при визначенні податкових ризиків вважаємо не зовсім коректним з огляду на особливості податкових відносин.

Відзначимо, що податкові ризики належать до категорії спекулятивних ризиків, оскільки їх наслідки можуть виявлятися не тільки у вигляді втрат, але й у вигляді позитивних результатів. І цей процес носить двосторонній характер. Наприклад, законодавче «пом'якшення» умов оподаткування зумовлює зменшення податкового навантаження, збільшення прибутку і грошового потоку для платника податку, зменшення порушень і, як наслідок, зменшення податкових надходжень до державного бюджету.

Проте, існує і думка, згідно з якою податковий ризик до фінансових ризиків віднести не можна, оскільки сам по собі він не впливає з природи фінансових операцій, а обумовлений лише діями платника податків або державних органів по відношенню до платника податків. Саме з такої точки зору розглядає податковий ризик платника податку Н.А. Павленко, а саме як грошову оцінку нераціональних дій конкретного посадовця або групи осіб, що відповідають за податкові зобов'язання в конкретній організації [16].

Слід відзначити, що податковий ризик необхідно розглядати з економічної та юридичної точок зору. Це зумовлено природою самого податку, який, як відомо, є одночасно і економічним, і правовим явищем.

Через наявність протиріч в податковому законодавстві дії платників податків можуть трактуватися уповноваженими державними органами як неправомірні – в результаті для перших може виникнути небезпека непередбачених втрат очікуваного доходу або майна. В той же час і держава може виявитися в ситуації, коли вона може недоотримати податкові платежі до бюджету або державні цільові фонди через неточності та протиріччя в податковому законодавстві.

Податковий ризик характеризується і як правовий феномен, адже йдеться про ризик, який виникає в результаті того, що угоду між учасниками неможливо виконати відповідно до юридичних вимог чинного законодавства.

З точки зору банківського нагляду податкові ризики розглядаються як операційні ризики або ризики події, тобто як потенційний ризик для існування банку, що виникає через недоліки корпоративного управління, системи внутрішнього контролю або неадекватність інформаційних технологій і процесів оброблення інформації з точки зору керованості, універсальності, надійності, контрольованості і безперервності роботи.

Враховуючи вищевикладене, можна систематизувати аспекти, що необхідно враховувати при визначенні поняття «податковий ризик» (табл. 4).

Т а б л и ц я 4

Складові елементи поняття «податковий ризик»

Елемент	Характеристика
Об'єктивність	існує в силу об'єктивних, притаманних економіці, категорій конфліктності, невизначеності на момент прийняття управлінських рішень
Суб'єктивність	зумовлюється діями, досвідом, психологією, інтересами суб'єктів – державних службовців, управлінського персоналу
Спекулятивність	наслідки ризику виявляються як у вигляді втрат, так і у вигляді позитивних результатів
Економічна природа	може призвести до непередбаченого збільшення/зменшення економічної вигоди для суб'єкта податкових відносин
Юридична природа	може призвести до невиконання або порушення юридичних норм укладених угод

Висновки. Таким чином, податковий ризик як економічна категорія відображає характерні особливості податкових відносин, які виражаються в об'єктивно існуючих невизначеності та конфліктності, притаманних процесам управління та прийняття рішень в сфері оподаткування, що супроводжуються можливими загрозами та невикористаними можливостями для учасників податкових відносин.

Податковий ризик з точки зору менеджменту банку є невизначеністю у досягненні банком поставлених цілей, що припускає існування як негативних, так і позитивних відхилень внаслідок здійснення фінансово-господарської, в тому числі і податкової, діяльності. Під податковою діяльністю банку розуміємо діяльність, пов'язану з формуванням податкових баз; оптимізацією податкового навантаження; оцінкою податкових ризиків; розробкою облікової політики; підготовкою і поданням податкової звітності; контролем дотримання графіків податкових платежів; відносинами з податковими та контролюючими органами.

Література

1. Вітлінський В.В. Джерела і види податкових ризиків, їх взаємозв'язок / В.В. Вітлінський, О.М. Тимченко // *Фінанси України* (укр.). — 2007. — № 3. — С. 132-140.
2. Тимченко О.М. Податковий менеджмент : навчально-методичний посібник / О.М. Тимченко. — К. : КНЕУ, 2001. — 150 с.
3. Козенкова Т.А. Налоговое планирование на предприятии / Т.А. Козенкова. — М. : А и Н, 2005. — 562 с.
4. Евстигнеев, Е.Н. Основы налогового планирования / Е.Н. Евстигнеев. — 1-е издание. — СПб. : Питер, 2004. — 288 с.
5. Филин С.А. Финансовый риск и его составляющие для обеспечения процесса оценки и эффективного управления финансовыми рисками при принятии финансовых управленческих решений / С.А. Филин // *Финансы и кредит*. — 2002. — № 3. — С. 21-31.
6. Цыркунова Т.А. Налоговые риски: сущность и классификация / Т.А. Цыркунова, М.И. Мигунова // *Финансы и кредит* (рус.). 2005. — № 33. — С.48-53.
7. Мигунова М.И. Методика формирования экспертной оценки значимости налоговых рисков / М.И. Мигунова, Т.А. Цыркунова // *Финансовый менеджмент* (рус.). — 2007. — № 2. — С.93-105.
8. Леушев А.А. Методологические подходы к анализу и управлению налоговыми рисками / А.А. Леушев // *Финансы и кредит* (рус.). — 2007. — № 17. — С. 39-44.
9. Коломієць Г. Податкові ризики: сутність та класифікація / Г. Коломієць // *Ринок цінних паперів*. — 2009. — № 6. — С. 27-33.
10. Большой экономический словарь : 25 000 терминов / ред. А.Н. Азрилиян. — 6-е изд., доп. — Наукове видання. — М. : Ин-т новой экономики, 2004. — 1376 с.
11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків по категоріях уваги [Електронний ресурс]: наказ ДПА України від 30.06.2006 р. № 373 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> — Заголовок з екрану.
12. Про твердження Методичних рекомендацій з організації проведення перевірок підприємств, що входять до складу фінансово-промислових груп, інших об'єднань і великих платників податків [Електронний ресурс]: наказ ДПА України від 16.07.2007 р. № 432 – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> — Заголовок з екрану.
13. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14> – Заголовок з екрану.
14. Пинская М.Р. Налоговый риск: сущность и проявления [Електронний ресурс] / М.Р. Пинская // *Органическая экономика*. – Режим доступа: <http://organichtheory.ru/taxplaning/taxrisk/>. – Загол. з екрану.
15. Тихонов Д.Н., Липник Л.Г. Налоговое планирование и оптимизация налоговых рисков. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. — 253 с.
16. Павленко Н.А. Податкові ризики / Н.А. Павленко // *Ваш податковий адвокат*. — 2008. — № 12. — С. 12-16.

***Аннотация.** В статье исследованы научные подходы к определению понятия «налоговый риск» и выделены его основные составные элементы. Обоснованы факторы и виды налоговых рисков с точки зрения деятельности банка и его функций в налоговых отношениях. Определено влияние отдельных видов налоговых рисков на деятельность банка.*

***Ключевые слова:** риск, налоговый риск, факторы налоговых рисков банка, виды налоговых рисков банка, последствия налоговых рисков, элементы понятия «налоговый риск».*

***Annotation.** The article investigates scientific approaches to the definition of «tax risk» and its basic elements. The factors and types of tax risks are classified in terms of the bank activity and its functions in tax relations. Determined the influence of certain types of tax risks on the bank.*

***Keywords:** risk, tax risk, factors of tax risks of bank, types of tax risks of bank, consequences of tax risks, components of concept «Tax risk».*

Дані про автора:

Свченко Наталія Григорівна, ДВНЗ «УАБС НБУ», к.е.н.

Рецензент: Сало І.В., д.е.н., проф.

*Стаття подана
21.02.2011*

Євченко Н.Г. Податкові ризики в діяльності банку / Н.Г. Євченко // Часопис економічних реформ. – 2011. – № 2. - С. 61-71.